

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתלז

ערב שבת-קודש
פרשת ראה
כ"ו במנחם-אב ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו במנחם-אב ה'תשע"ט — ג' באלול ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו במנחם-אב	הלכות שחיטה פרק יב-יד.	הלי בית הבחירה פרק ג.	מ"ע קמח.
ש"ק	כ"ז במנחם-אב	נדבות פי גוי. ספר הפלאה והוא ספר ששי.. הלכות שבועות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מל"ת סא.
א'	כ"ח במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ה.	מל"ת סב.
ב'	כ"ט במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ו.	מל"ת רמח.רמט.
ג'	ל' במנחם-אב	פרק י-יב.	פרק ז.	מ"ע ז.
ד'	א' באלול	הלכות נדרים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ח.	מ"ע צד.
ה'	ב' באלול	פרק ד-ו.	הלי כלי המקדש והעובדים בו.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צד.
ו'	ג' באלול	פרק ז-ט.	פרק ב.	מל"ת קנו.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.00	7.33.8	1.20	12.46	9.21	6.06	5.04	4.39	3.40	ו', כ"ו במנחם-אב
7.59	7.32.9	1.20	12.46	9.21	6.07	5.04	4.40	3.41	ש"ק, כ"ז במנ"א
7.58	7.32.0	1.20	12.46	9.21	6.08	5.05	4.41	3.42	א', כ"ח במנחם-אב
7.57	7.31.1	1.20	12.46	9.22	6.08	5.06	4.42	3.44	ב', כ"ט במנחם-אב
7.56	7.30.1	1.20	12.46	9.22	6.09	5.07	4.43	3.45	ג', ל' במנחם-אב
7.55	7.29.1	1.19	12.46	9.22	6.10	5.08	4.43	3.46	ד', א' באלול
7.54	7.28.2	1.19	12.46	9.22	6.10	5.08	4.44	3.47	ה', ב' באלול
7.53	7.27.2	1.19	12.45	9.23	6.11	5.09	4.45	3.49	ו', ג' באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
6:56	8:10	7:12	8:13	7:04	8:14	7:13	8:12	7:06	8:04
6:50	8:03	7:05	8:05	6:57	8:06	7:05	8:04	6:57	8:04

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

שתי דרכים בעבודת ה'

**כיצד ייתכן לומר ש'קללה' ניתנת ליהודי בפנימיותו ("לפניכם"),
באותה מידה כפי שהדברים הם ב'ברכה'? • דווקא הדרגות הנעלות
ביותר הם מחסדים המכוסים אשר למטה הם מתפרשים כדבר הפכי
• להגיע לפנימיות שלמעלה זהו על-ידי עבודת התשובה שבפנימיות
האדם • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו**

לשון "אם" גם בנוגע לקו הטוב, כמו: "אם בחוקותי תלכו"⁶, "אם בקולו תשמעו"⁷. ויש מתרצים⁸, שהטעם שנאמר לשון "אשר" הוא לפי שלשון זה הוא סיוע ונתינת כוח מלמעלה לקבלת הברכה (על-ידי עניין "תשמעו אל מצוות גו"). אבל, גם תירוץ זה אינו מספיק, שהרי גם לשון "אם" מורה על סיוע ונתינת כוח, כדברי הגמרא⁹ על הפסוק "אם בחוקותי תלכו", "אין אם אלא לשון תחנונים", וידוע שעניין התחנונים שלמעלה הוא סיוע ונתינת כוח¹⁰.

ב. ויש להקדים - שלא מדובר כאן על הזמן העתיד, כאשר "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"¹¹, וכל העניינים יהיו בקו הטוב, דכיוון שלא יהיה אז עניין הבחירה (ולכן יהיו אז "שנים אשר גו' אין גו' בהם חפץ"¹²), הרי גם עניין הברכה לא יהיה אז בשלימות; אלא המדובר הוא על הזמן דעתה, ימים אשר יש בהם חפץ, ואף-על-פי-כן ישנם חילוקי לשונות - שבפסוקים "בחוקותי תלכו" ו"בקולו

א. התחלת פרשתנו היא: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו גו' והקללה אם לא תשמעו גו'".

וידועה השאלה: מדוע גבי ברכה נאמר לשון "אשר" ("אשר תשמעו"), הרי ברכה זו היא על תנאי וכפי שמבכיר רש"י: "את הברכה - על מנת אשר תשמעו", ואם כן הוה ליה למימר בלשון "אם", כמו שכתוב גבי קללה "אם לא תשמעו", ולמה נאמר בלשון "אשר"?

יש מתרצים², שכיוון ש"לא ידח ממנו נדח"³, הרי בודאי שסוף כל סוף יזכה כל אחד ואחד מישראל לברכה, ולכן לא נאמרה הברכה בלשון "אם", אלא בלשון "אשר", שהוא לשון ודאי; מה שאין כן בנוגע לקללה אי אפשר לומר בלשון ודאי, אלא רק בלשון "אם", דכיוון שהאדם הוא בעל בחירה, הרי בידו לבחור בטוב, ולהיות במדריגת הבינוני (ש"היא מרת כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך"⁴) ש"לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם"⁵, ואז לא יהיה צורך בעניין הקללה כלל.

אבל, אין זה ביאור מספיק, שהרי מצינו שנאמר

(6) ר"פ בחוקותי.

(7) תהלים צה, ז.

(8) ראה אלשיך עה"פ.

(9) ע"ז ה, סע"א.

(10) ראה סה"מ הש"ת ע' 88. תש"ב ע' 114 (נעתק ב"היום יום" כד אייר).

(11) זכר' יג, ב.

(12) קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב.

(1) ראה מפרשים עה"פ. וראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשט"ז ס"ב (תו"מ חיי"ז ע' 167). וש"נ.

(2) ראה כלי יקר עה"פ.

(3) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא ספל"ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

(4) תניא רפי"ד.

(5) שם רפי"ב.

תשמעו" נאמר לשון "אם", ואילו בפרשת ראה נאמר לשון "אשר".

והביאור בזה¹³:

"אם בחוקותי תלכו" - קאי על עבודת הצדיקים, שעבודתם היא הליכה בדרך ישרה, עבודת התורה והמצוות: "בחוקותי תלכו" - "שתהיו עמלים בתורה" (כפירוש רש"י, מספרא), "ואת מצוותי תשמרו" - קיום המצוות.

"אם בקולו תשמעו" - קאי על עבודת התשובה, כדאיתא בגמרא¹⁴ ששאלו את משיח "אימתי קאתי מר", והשיב "היום" - "היום אם בקולו תשמעו", והרי ההכנה לגאולה היא תשובה, כמאמר רז"ל¹⁵ "ישראל שעושיין תשובה נגאליין" (וכהוספת הרמב"ם¹⁶ ורבנו הזקן באגרת התשובה¹⁷ - "מיד"). וכן מוכח מכללות הסוגיא שם, שקאי על עניין התשובה.

ואילו בפרשתנו מדובר אודות ב' העבודות, עבודת הצדיקים ועבודת התשובה, שזהו "ברכה וקללה": "ברכה" - עבודת הצדיקים, ו"קללה" - עבודת התשובה, כדלקמן.

ג. ובהקדם הביאור כמה שנאמר בנוגע לשני העניינים ברכה וקללה - "ראה אנכי נותן לפניכם":

הפירוש "לפניכם" (ולא "לכם") הוא - "לפנימיותכם"¹⁸, על דרך המבואר בפירוש הכתוב¹⁹ "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ש"לפניהם" פירושו "לפנימיותם"²⁰.

ולכאורה, בשלמא בנוגע לברכה מובן הפירוש "לפניכם", "לפנימיותכם" - שקיום המצוות יהיה בפנימיות, ולא באופן של "פנו אלי עורף"²¹, ועל-ידי זה יהיה גם שכר המצוות (שהוא עניין הברכה) בפנימיות, דהיינו שיחזור ("דורכנעמען") באדם

כולו, מן הקצה אל הקצה.

ובסגנון אחר - שהשכר דבני חיי ומזוני רויחי יהיה בפנימיות: "בני" - בני עוסקים בתורה ובמצוות; "חיי" - לא סתם לחיות ("אפלעבן") מאה ועשרים שנה, אלא שהשנים יהיו מלאים בתוכן פנימי של תורה ומצוות; "ומזוני רויחי" - לא רק כדי להשקיט את רעבונו, אלא גם כדי להרגיש את "מוצא פי הוי"²² שכמאל.

אבל בנוגע לעניין הקללה - איך שייך שיהיה הדבר בפנימיות? הרי ידוע שיהודי אינו רוצה וגם אינו יכול להיות נפרד מאלקות²³, ומה שעובר לפעמים עבירה, אין זה אלא לפי ש"נכנס בו רוח שטות"²⁴, ואם כן מובן שאין זה בפנימיות אלא בחיצוניות בלבד. וכמו שכתב הרמב"ם²⁵ בביאור הטעם שגט מעושה בישראל כשר, כי בפנימיותו "רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות". ואם כן, איך שייך לומר בנוגע לעניין הקללה "לפניכם", "לפנימיותכם"?

וכן בנוגע ללשון "נותן" - עניין של מתנה, ש"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"²⁶ - הרי זה שייך רק בנוגע לעניין הברכה, ולא על ההיפך ח"ו.

וכן בנוגע ללשון "אנכי" - שהוא למעלה משמות הוי' ואלקים, כמו שכתוב במתן-תורה²⁷ "אנכי הוי' אלקיך" (שהסדר בזה הוא מלמעלה למטה: "אנכי", אחר כך "הוי'", ואחר כך "אלקיך"), "אנכי מי שאנכי"²⁸, "דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ"²⁹ - איך שייך שמשם יומשך עניין של היפך הברכה?

ועל כורחך צריך לומר, שפירוש "קללה" כאן אינו כפשוטו חסו-שלום, אלא על דרך מה שכתוב³⁰ "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה".

22 עקב ח, ג. וראה לק"ת הארזי"ל עה"פ.

23 ראה אג"ק אדמור" מוהרי"צ ח"ד ע' שפר (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

24 סוטה ג, א.

25 הל' גירושין ספ"ב.

26 ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

27 יתרו כ, ב.

28 לקו"ת פרשתנו שם. וראה זח"ג יא, א.

29 לקו"ת פינחס פ, ב. וראה זח"ג רנו, ב.

30 תצא כג, ו.

13 ראה ד"ה ראה אנכי דש"פ ראה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ס"ע תרט ואילך). וראה גם שיחת ש"פ עקב, מבה"ח אלול תשח"י סי"א (תו"מ חכ"ג ע' 262). וש"נ.

14 סנהדרין צח, א.

15 שם צז, ב.

16 הל' תשובה פ"ז ה"ה.

17 פי"א (ק, א).

18 ראה לקו"ת פרשתנו יח, סע"ד. סה"מ שם ס"ע תרי.

19 ר"פ משפטים.

20 תו"א משפטים עה, ג.

21 ירמ"י ב, כו. וראה לקו"ת אחרי כו, ד. ובכ"מ.

"כשאבא קודא הערט זיך ניט קיין קללות", והכל נהפך לברכה, בטוב הנראה והנגלה. ועל-פי זה מובן שמה שכתוב "ראה אנכי נותן לפניכם" קאי על שני העניינים - עבודת הצדיקים ("ברכה") ועבודת התשובה ("קללה"), ואדרבה - עניין זה הוא בתוקף עוד יותר בעבודת התשובה, שמגעת בפנימיות יותר, כנ"ל.

ד. ועל-פי זה יובן טעם חילוקי הלשונות בכתובים - שגבי "בחוקותי תלכו" ו"בקולו תשמעו" נאמר הלשון "אם", ואילו בפרשתנו נאמר הלשון

ועל דרך המבואר³¹ בנוגע לעניין הקללות שבתוכה, בפרשת בחוקותי ובפרשת תבוא, שאינם קללות כפשוטו חסו־שולום, אלא אדרבה - ברכות נעלות יותר, ודווקא מצד גודל מעלתן נאמרו באופן שלא תזיק להן עינא בישא של המקטרגים. וכפי שמצינו בגמרא³² ברכות שנאמרו באופן שהזולת היה יכול לפרשם באופן הפכי, מטעם הנ"ל. ותוכן העניין - שברכות אלו נמשכות מחסדים המכוסים שלמעלה מחסדים הגלויים, והכוונה היא שגם החסדים המכוסים יומשכו בטוב הנראה והנגלה.

יהודי אינו רוצה וגם אינו יכול להיות נפרד מאלקות, ומה שעובר לפעמים עבירה, אין זה אלא לפי ש"נכנס בו רוח שטות", ואם כן מובן שאין זה בפנימיות

"אשר":

בשני הכתובים "בחוקותי תלכו" ו"בקולו תשמעו" - כיוון שבכל אחד מהם מדובר אודות קו אחד, הקו של עבודת הצדיקים ("בחוקותי תלכו") או הקו של עבודת התשובה ("בקולו תשמעו"), לכן נאמר בהם לשון "אם", כיוון שאין וודאות שהעבודה תהיה בקו זה, שהרי יתכן שתהיה העבודה בקו השני.

מה שאין כן בפרשתנו שמדובר אודות ב' הקווים - הרי ודאי הדבר שאצל כל אחד ואחד מישראל יהיה אחד משני הקווים,

- בביאת המשיח יהיה כל אחד ואחד מישראל שייך לשני העניינים, כמאמר³⁸ "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא"; אבל גם קודם לכן, הנה מצד "לא ידח ממנו נדח", יהיה כל אחד ואחד מישראל שייך על כל פנים לאחת משתי עבודות אלו - ולכן נאמר "אשר", לשון ודאי.

ועל-פי הידוע שכל המשכה מלמעלה באה על-ידי עבודה המתאימה להמשכה זו, כיוון ש"כל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה"³³, הרי מובן, שכדי להמשיך מחסדים המכוסים, צריכה להיות העבודה ד"בכל מארך" (שלמעלה מבחינת "בכל לבבך ובכל נפשך")³⁴, שהוא עניין העבודה בפנימיות הנפש, ובכללות הוא עניין עבודת התשובה שהיא "בחילא יתיר"³⁵ (למעלה מעבודת הצדיקים שהיא בסדר מסודר), ומגעת בפנימיות הנפש; ולכן גם למעלה מגעת עבודה זו בבחינת מאד שלמעלה, פנימיות אלקות.

וכשם שהתשובה פועלת באדם ש"זרונות נעשות לו כזכיות"³⁶ - הנה על-ידי זה פועלים גם למעלה "ויהפוך גו' את הקללה לברכה", כיוון שעבודת התשובה מגעת בבחינת מאד שלמעלה, ששם אין מקום לקללות (על דרך פתגם אדמו"ר האמצעי³⁷

31) ראה לקו"ת בחוקותי מה, סע"א ואילך. ובכ"מ.

32) מו"ק ט, ב.

33) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ה, ב ואילך.

34) ואתחנן ו, ה.

35) ראה זח"א קכט, ב.

36) יומא פו, ב.

37) "רשימות" חוברת קיב ע' 8 (נעתק ב"היום יום" יז

(מהתוועדות ש"פ ראה מבה"ח אלול ה'תשי"ט.

תורת מנחם כרך כו עמ' 211-215)

אלול).

38) ראה זח"א קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

ממשיח הפרטי למשיח הכללי

לא 'הלכתא למשיחא'

בפרשת היום נאמר "והיה המקום אשר יבחר ה' אלוֹקֵיכֶם בו לשכן שמו שם, שמה תביאו וגו'", ומפרש רש"י שהכוונה היא על ירושלים. והקשה בספר החיים (לאחי המהר"ל) בחלק גאולה וישועה: למה לא נאמר בשום מקום בתורה "ירושלים" בפירוש, אלא רק סתם - "המקום אשר יבחר ה'"? ומתוך, ש"בכל מקום מוקטר מוגש לשמי", היינו, שלא דווקא בירושלים, אלא בכל מקום שיהודי מתפלל להקב"ה, הרי זה מקום שהקב"ה בוחר בו. ולכן מתפללים לצד ארץ-ישראל, לצד ירושלים, לצד המקדש, לצד קודש-קודשים ולצד הארון, כיוון שגם בכל מקום, אפילו בחוץ-לארץ בגשמיות, ישנו עניין ירושלים.

ומה שאמרו "כל הדר בחוץ לארץ כאילו אין לו כו" - ממשיך בספר החיים - הרי זה "הדר" דווקא, ד"דר" פירושו בקביעות, היינו, שיושב בחוץ-לארץ בקביעות ולגמרי אינו חושב אודות הגאולה. אבל כאשר גם כשיושבים בחוץ-לארץ חושבים אודות משיח וארץ-ישראל, וכמו בשעת התפילה שפונים לצד ארץ-ישראל, אזי בכל מקום שבו נמצאים הרי זה המקום אשר יבחר ה'.

[...] וזוהי ההוראה שצריכים להפיק מפרשת היום - ש"בכל המקום אשר אזכיר את שמי" הרי זה ארץ-ישראל, וזה בכוחו של כל יהודי לפעול שהדבר יהיה בגלוי, וזהו העניין של משיח הפרטי, שיפעל גם ביאת משיח הכללי, שכל בני-ישראל יילכו לארץ-ישראל הגשמית יחד עם משיח צדקנו.

כשמדברים אודות עניינים של משיח, יש החושבים שזהו - כלשון הגמרא - "הלכתא למשיחא". צריכים לדעת שאין הדבר כן. ויש על זה ראייה מוכחת מנגלה בתורה:

יש דעה שכהן אסור לשתות רביעית יין בזמן הזה, כי במהרה יבנה בית-המקדש, ושיכור אסור בעבודה.

להפיג השכרות של יין - יכולים על-ידי שני אופנים: א) שינה, ב) שהייה כדי מיל.

השיעור של מיל הוא י"ח דקות, והשיעור היותר גדול במיל הוא כ"ד דקות.

הרי ראייה על-פי נגלה, שבמשך זמן מועט ("א קליינע וויילע"), פחות משיעור מיל, שזהו לכל היותר כ"ג דקות ונ"ט שניות, יכול לבוא משיח עם בית-המקדש מוכן, כך שיוכלו מיד לגשת לעבודה.

(מהתוועדות כ' במנחם אב ה'תשט"ו. תורת-מנחם כרך יד, עמ' 264-262 - בלתי מוגה)

צריכים לראותו בעיני בשר

...בשנה זו עצמה - עומדים כבר בראש חודש אלול, חודש החשבון של כל השנה, אשר סך-הכול החשבון

הוא: "עד מתי!?!... הייתכן שבסיומם של י"א חדשים של שנת "נפלאות אראנו", משיח צדקנו עדיין לא בא?!?!..."

ובסגנון פרשת השבוע: - "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה", כל עניני ברכות, ולכל לראש הברכה העיקרית של הגאולה האמיתית והשלמה - שלא מספיק ששומעים (ומבינים) ש"הנה זה (המלך המשיח) בא", אלא צריכים לראותו בעיני בשר, ולא רק "אראנו" בלשון עתיד, אלא "ראה", בלשון הווה, ובלשון ציווי!

(מהתוועדות ש"פ ראה ה'תנש"א. התוועדות תנש"א חלק ד, עמ' 186)

קשרי מכתבים עם בגין

כיצד התייחס הרבי להזמנת השתתפות בוועידת המפלגה? • "מיום צאתי ממדינת ברית המועצות לא ראיתי כהנה" - כותב הרבי על גל השנאה האנטי־דתית שפשט בארץ • הרבי עודד, חיזק ועורר את מר בגין ללא לאות, בעמידה איתנה בנושאים מכריעים בענייני דת ומדינה, ובהכוונת הנוער לערכי התורה הנצחיים • רשימה שנייה

הרבי ממשיך וכותב:

מתודה לתודה, תשואת חן גם כן בעד שני ספריו שנתקבלו לספריתי, ונתעכב האישור עד עתה כיוון שקייתי שניפגש עוד הפעם בביקורו השני, ובכל אופן יישר כחו וחילו.

בטח יודע ממנהגנו להתוועד בקשר עם יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיאנו אשר בהזדמנות זו נשמעים דברי התעוררות לאור פעולות בעל ההילולא ז"ע. ומדברי הפתיחה שנאמרו בהתוועדות דשנה זו ליום ההילולא דיו"ד שבט, הודפס קטע המצורף בזה, תקותי שימצא בהם ענין, ואודה ולא אבוש שיש לי עוד כוונה במשלוח קטע זה לכבודו בתור המשך שיחתנו בעת התראותנו על החשיבות הכי מיוחדת בתקופתנו שיש בפעילות בין הנוער והצעירים.

והנני מדגיש תקופתנו ביחוד, לא רק משום גודל ההכרח בזה, אלא גם משום גודל הכושר ואפשריות לפעול כשעה אחת בדורנו זה מה שהיה דורש מאמצים גדולים של כמה וכמה שנים בדור שלפני זה. אמנם פעילות זו דורשת מרץ והתמסרות מבלי התחשב עם חשבונות אחרים וחשובי השכל הקר, והרי שתי סגולות אלו מתכונת הנוער והצעירים הן. ועוד זאת, כשמכוונים את הנוער בדרך הישרה להשגת מטרה ישרה. הרי גם המפעילים נישאים

מסגולות הנוער – לסחוף גם מבוגרים

המכתב הראשון למר בגין, הנדפס בסדרת אגרות־קודש, הוא מכ"ב שבט תשכ"א (אגרות קודש כרך כ' עמ' קמט ואילך). זו פנייה של הרבי למר בגין בנושא סידור עירוב במושב בריגורא, שהיה שייך לתנועת החרות.
מר בגין, שכבר פגש את הרבי, נענה לבקשה והפעיל את השפעתו. בתגובה כתב לו הרבי:
לכבוד מר מנחם שי' בעגין
שלום וברכה!

אתחיל בטוב רחש לבי טוב להידיעה שענין העירוב במושב בר גיורא הולך ומסתדר והרי אין לך ענין גדול משמירת שבת דרבים. שנוסף על מאמר חכמינו ז"ל שקולה שבת כנגד כל המצוות, הנה בפרט בימינו בזמן הגלות כפול ומכופל ערך מיוחד להבטחת חכמינו ז"ל ישראל שומרים שבת אחת כהלכתה מיד הם נגאלים, וכיוון שזיכתי ההשגחה העליונה לקחת חלק בענין הנ"ל רצוני להשתתף גם במאודי [=ממוני] וארשה לעצמי לצרף בזה המחאתי הפרטית בתור השתתפות סמלית בהוצאות סידור העירוב, וכיוון שאיני יודע למי לשלוח את זה, תשואת־חן בער טרחתו למסור למקום המתאים...

הנ"ל, בקשר לקלחת ותעמולת הבחירות, שדווקא אז מגביהים המחיצות הקיימות, ולא עוד אלא שבונים מחיצות חדשות, מפלגה ומפלגה וסגנונה, אבל כנראה הצד השווה בכולן, מפלגה מלשון פילוג ופיצול, והרי מזה צעד אחד וקטן – לפירוד ולמחלוקת.

ותקוותי שישלח לי על דברי אלה, כיוון שמטרתם להביע איחולי שעל כל פנים תהייה התופעות הנ"ל במידה הכי מעוטה במינימום האפשרי...

נגד תעמולה אנטי דתית

הרבי ניצל את ההזדמנות וכתב למר בגין (אגרות קודש כרך כב, איגרת ח'שצט):

לבי כואב לרגלי התעמולה המתנהלת לאחרונה נגד הדת והדתיים, ובצורה ובממדים (שתקותי) אשר איש לא שיער שתהיה כזאת בישראל, תרתי משמע במובן עם בני־ישראל ובמובן ארצנו הקדושה תבנה ותכונן. וכנראה שתקופתנו מסוגלת לכל ענינים של חידוש ותגליות ועד להפתעה. ועל־פי הודעת חכמינו ז"ל אשר מרובה מדה טובה ממדה פורעניות יהי רצון שבקרוב ממש נזכה לחדשות מפתיעות בעניני טוב וקדושה, ערכים הנצחיים של עמנו בני־ישראל מאז ומקדם. ועל־פי סיסמת תורת החסידות, מתחיל ממיסדה הבעש"ט, אין לשער האוצרות הכמוסים בנפש כל אחד ואחת מבני־ישראל, ואשרי חלקו של כל אחד המגלה אותם ומפעילים.

מר בגין הגיב על כך במכתב מי"ב באייר באותה שנה. הרבי לא קיבל את הדברים, והשיב לו בתגובה במכתב מערב חגיגה שבועות (שם עמ' רלח"ט):

בהזדמנות זו אשר קבלת מכתבו בעתו מיום י"ב באייר, ולפלא על כבודו שתולה הרגשות השליליים וגל השנאה, המכונה בלשון נקיה קולטור קאמף [=מלחמת תרבות], מצד השמאל בתופעה מיוחדת, בה בשעה שהמתבונן בטבע האדם ובחוגים האמורים בפרט, רואה בעליל שבענין זה לא שהשכל עושה את הרצון (בנידון דידן – הרצון לשנאה האמורה), אלא אדרבה הרצון גורם להתחכמות השכל להצדיק הרצון. ולהבדיל כמו שרואים אצל אינם־יהודים הרי הסבה האמתית לשנאתם לעם אחד היא שדתיים

ונסחפים על־ידי המרץ והזרם של הנוער והצעירים עד לשיא כזה שמפני היותם בגיל העמידה או לאחרי זה לא היו יכולים להגיע אליו בפעולות עצמם. ונפלא הדבר איך שחכמינו ז"ל הביעו זה בפתגם קצר, בספרם אודות יציאת מצרים, הגאולה מן הגלות הראשון על־ידי משה רבינו וזקני ישראל, שכשהוכרחו לנס הראשון בתקופת הגאולה, היינו הנס דקריעת ים סוף, הרי הילדים והנוער שגדלו במצרים הם הכירוהו תחילה טרם שפעל באבותיהם ובזקני ישראל, וכמו שכתוב זה א"ל ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו.

מנוחת השבת מאחדת יהודים

בי"ב במנחם־אב באותה שנה (אגרות קודש שם עמ' שו"שז) כתב הרבי שוב למר בגין:
כבוד מר מנחם ש"י,

מאשר הנני, אף כי באיחור זמן, קבלת מכתבו בעתו, ותקוותי אשר בודאי כבר נסתדר ענין העירוב כמושב בר גיורא, מתאים לסגנון כתבו, אף שכמובן הלשון, שסיפוק בזה "שגורמים לי נחת־רוח", ולמרות שבוודאי כן הוא, אין זה בערך לעצם הענין, וכידוע עד כמה הפליגו חז"ל ענין שמירת השבת, ועד שאמרו, שאלמלי שמרו ישראל שבת אחת כהלכתה, מיד הם נגאלים.

ומדגיש הנני בהאמור, חכמנו, ולא כלשון הרגלי רבותינו, כי המתבונן בשכל הבריא בדברי ימי ישראל במשך גלותו הכי מגוון והכי רב, נוכח לדעת גודל שמירת השבת, כוונתי איך ששמירתו שמרה על קיום בני־ישראל במובן הרוחני, ומקום לומר גם במובן הגשמי. ויש להוסיף עוד נקודה בהאמור, ובזה גם מענין ימים אלה, שמנוחת יום השבת הסיירה כמה מחיצות וקירבה ואיחודה יהודים מחוגים הכי רחוקים, הן מצד עסק פרנסתם והן מצד רמתם ברוחניות, בהפגשם יחד בעת התפלה, שדוקא בשבת היתה ברוב עם, וכן בשעות המנוחה במשך המעֶת־לעת וכו'.

והשייכות לימים אלו, שהרי זה עתה באנו מימים בהם מודגש הזכר לחורבן, שכמובא לעיל מאמר חז"ל, שמירת השבת מקרבת את הגאולה. ומענין ימים אלה במיוחד באה"ק ת"ו, נוסף על

הנה מכתבו של הרבי בקשר לוועידת חירות, מיום י"ח טבת תשכ"ג (נרפס בלקוטי שיחות כרך לג עמ' 239), שאותו צירף ככל הנראה ("מצורף בזה העתק מכתבי") אל מכתבו האישי למר בגין, כמובא להלן:

במענה למכתבו בשם מרכז תנועת החרות — הזמנה להשתתף בוועידה הארצית השביעית של התנועה,

ביחד עם תודתי על הכבוד ומחשבתם הרצויה, הנה באופן עקרוני נבצר ממני לעשות זאת. שהרי מיסודות שיטת חב"ד ליובאוויטש הוא שלא להזדהות עם איזו מפלגה שהיא, ולכן גם לא להשתתף בוועידות מפלגה.

בהזדמנות זו חובתי היא לתת ביטוי לצער העמוק ההולך וגדל בהתבונן בשעבודם הפנימי של חוגים מסוימים דעמינו בני־ישראל, שעבוד לתרבות גויי הארצות, חיקוי אורח החיים שלהם והשקפת עולמם וכו' — היא השיטה הידועה של "נהיה כגויים כמשפחות הארצות" — שאין לך גלות ועבדות גדולות מזו,

ולהביע תקותי, אשר יהי רצון ותקדיש הוועידה מיטב זמנה וכוחותיה לפרסם ולהחדיר הרעיון היסודי אשר אי אפשר שתהיה חרות — כל זמן שאין משתחררים בהחלט מהשעבוד האמור, ומקו השלילה לקו החיוב — לפרסם ולהחדיר הרעיון היסודי, אשר חרות עמינו בני־ישראל אינה אלא כשהיא "חרות על הלוחות", חרות מיסודה על עבודת האלקים כפי שנחרתה ונתפרשה בהלוחות בתורת ה' ובמצותיו,

תורה קדושה — שהיא העדות לגוי קדוש אשר לו ניתנה ארץ הקודש ומנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרט.

הקריאה ל"שובה ישראל"

באיגרת מב' כסלו תשכ"ג (נרפסה אף היא בלקוטי שיחות כרך לג שם) כתב הרבי:

תשואת־חן עבור הפרישת־שלום שקבלתי על־ידי. (מר יוסף שי' קלרמן) וביחוד בעד שימת לבו למסור לי התוכן והסיוס של נאומו באסיפה רבתי בהשתתפות בני הנוער, שסיים בקריאת הנביא: שובה ישראל. . ואשובה אליכם אמר ה' צבאות.

שונות מכל עם, אלא שתולים בסבות מסבות שונות, במקום שהיהודים עשירים - בעשירותם, ובמקום שהם עניים - בדלותם, וכו'.

ולכן פליאה גדולה ביותר שכנראה אין מי שעושה בנוגע להסיבה - היינו בנוגע להשנאה האמורה ומחפשים עצות רק להמסובב בטעמים חזוניים להצדיק השנאה.

אפשר שנפלטו בהאמור לעיל בטויים חריפים, אבל בשים לב לחומר הענין והמצב, שמיום צאתי ממדינת ברית המועצות לא ראיתי כהנה, הרי גם בטויים חריפים שלא בערך. וגם זה מובן ופשוט, שלא באתי ח"ו לדבר סרה על מי שהוא מבני־ישראל, וידועה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שבין יהודי ליהודי, יהיה איך שיהיה, אין לומר "להבדיל"; אלא כמאמר העולם, אז ס'טוט ווי, שרייט מען [=כשכואב, זועקים]. ותקותי חזקה, אשר כבודו ינצל כל השפעתו במילואה וכדרכו במרץ ובמסירות לעצור בפני הגלים האמורים.

'חירות' משעבוד לתרבות הגויים

בי"א בניסן תשכ"ב כתב הרבי למר בגין איגרת (אגרות קודש כרך כב עמ' רבי"ג), אותה פתח במלים הבאות:

בעתו קבלתי מכתביו, ומה שנעם לי עוד יותר פרישת־שלום אישית על־ידי מר יעקב שי' מרידור, אשר בודאי החזיר פרישת־שלום גם ממני אם כבר נמצא באה"ק ת"ו, וכן תוכן שיחתנו בענין הפרטי ובעניני הכלל.

ובודאי - הוסיף הרבי - למותר להוסיף כי נעמה לי ההיכרות עם מר מרידור, ות"ח לכבודו שסיבב לכך.

מכיוון שמר בגין עמד בראש תנועת החרות רמז הרבי למושג האמיתי של חירות בסיום מכתבו:

ובעמדנו לפני חג המצות, זמן חירותנו, יהי רצון שתהיה החירות בכל השטחים והענינים, חירות הגוף והנפש גם יחד, והרי לאמתו של דבר אי אפשר לזו בלא זו, וכאמור לעיל, אשרי חלקו של כל אחד שזוכה ומצליח לתרום חלקו הראוי לו לחירות אמתית, לא רק לחירות הפרט אלא גם לחירות הכלל, ואם תמצא לומר, הרי גם בזה באמת אי אפשר לזו בלא זו.

בבחורים שמשאת נפשם היא לבוא ללמוד תורה כאן משך זמן, ואשר משוכנעים הם כי כאן יעשו חיל בלימודם והשקפת עולמם וכולי. וידוע הכלל שהצלחה בלימוד גדולה יותר אם הוא במקום שלבו חפץ.

עוד זאת, שההדרכה שהתלמידים מקבלים כאן היא בהדגשה להכיר ולהוקיר האחריות המוטלת עליהם לנצל כוחותיהם לטובת הרבים, אם בשדה החינוך או בתור מנהיגים בקהילות בישראל, ובהדגשה יתרה שכתום תקופת לימודם וחינוכם ישובו למקומם. ולמעשה, כל התלמידים מסוג האמור שבאו לכאן מאה"ק ת"ו - שבו לאה"ק ת"ו אחרי גמרם חוק לימודם, והיותם כאן הביאה ברכה לא רק להם, כי אם גם לאה"ק ת"ו.

תועלת נוספת על-ידי התלמידים הבאים מאה"ק ת"ו - שהתחברותם עם התלמידים שבכאן משפיעה לטובה על חבריהם, וגם מחבבים עליהם את הארץ ומעוררים בהם החשק לנסוע לאה"ק ללמוד על משך זמן. ואמנם זה משנים שקיימת אצלנו תכנית של חילוף תלמידים, מהתם להכא ומהכא להתם, וממילא חלק מהתלמידים מארצות-הברית הנוסעים לארץ-הקודש ללמוד נשארים שם בקביעות.

"דרך אגב" כדאי לציין, אף שלא לפירסום, עוד נקודה, והיא אשר בטבע בני הנוער - שהם בעלי שאיפה ומרץ במדה עזה, ואם מפריעים להם לנצל כוחותיהם בכיוון הטוב, הרי לפעמים קרובות גורם זה שינצלו כוחותיהם בכיוון ובענינים בלתי רצויים. וגם זה טעם נוסף שלא לעצור בפניהם למלא שאיפתם הטובה.

לאור האמור, דעתי ברורה שכשרואים שיש בחורים יושבי אוהל חדורי שאיפה רצינית לשקוד על התורה, ומאמינים הם שכאן יעשו חיל בלימודם ובחינוכם, ראויים הם לסיוע בזה. וכאמור, התועלת שבזה היא לא רק להם אלא לטובת העם כולו ולאה"ק ת"ו בפרט.

- אלא שצריכה הבקשה לבוא מהנהלת הישיבה בארץ הקודש שתעיד עליהם וכו'.

ותשואת-חן ותשואת-חן מראש על הסיוע של מר בזה.

בכבוד ובברכה ובפ"ש.

מובן שעל כגון דא אין מקום לומר תודה, שהרי שכר מצוה מצוה. ובימינו אלה ובתקופה זו יש כאן יותר ממצוה, אם אפשר לומר כן. כי הרי הנוער הוא המשך דורנו שבהוה והמשך כל הדורות שקדמונו, וכדי שיהיה המשך מוכרח שיהיה קשור בהמשך הכללי להמשיך הערכים הנצחיים של עמנו מיום היותו לעם במעמד הר סיני. וכמו שהיה אז בראשית היותנו לעם, שההתחלה והיסוד היה - אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, זאת אומרת שאי אפשר שתהיה גאולה אמתית מבית עבדים אלא אם כן קשורה היא עם הוי"א אלוקיך ושאר הדברות שלאחר זה, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו, שגם להם אי אפשר שיהיה קיום אלא אם כן מתחילים ומיוסדים על אנכי ולא יהיה לך, וכמו שנוכחנו בעליל בפרט בדורנו, שכשהיה חסר יסוד זה לא הועילו כל השיטות במוסר ובפילוסופיאי וכו'; וכן הוא גם עתה.

ובידעי את כבודו ואשר איש מעשה הוא, מובטחני שמה שאמר לנוער לא יאשר רק בבחינת הוראה על הדרך והכיוון, אלא ימשיך בזה ויפעיל את כל אלו שהשפעתו עליהם והנשמעים לקולו ובכל מקום אשר דברו מגיע לשם, ובפרט אשר אחינו בני-ישראל בכלל הוא עם המעשה, אשר הקריאה שובה ישראל ואשובה אליכם לא תשאר בבחינת רחמנא ליבא בעי אלא תמצא בטויה הנכון במעשה בפועל ועד לחיי היום יום ממש...

התלמידים לומדים להועיל לכלל-ישראל

בשנת תש"ל (אגרות קודש כרך כו עמ' רצט) פנה הרבי למר בגין שיעזור לבחורים מארץ-הקודש לנסוע ל'קבוצה' - שנת הלימודים בחצר הרבי:

הרב חדוקוב שי' מסר לי תוכן מכתבו של מר מ"ד שבת, בענין הבחורים הרוצים לבא לכאן ללמוד תורה משך זמן, שזה תלוי ברשיון מיוחד וכו'.

ולכל לראש - אביע תודתי הלבבית למר בעד התענינותו האישית ותשומת לבו בזה.

ולעצם הענין, אף שככתבו, רשיון יציאה לבחורים בגיל זה אינו מן הדברים הפשוטים, אבל הרי אין הדברים אמורים בבחורים שגויסו כבר לצה"ל, אלא

"הלומד מחברו פרק אחד"

שכן מצינו בדוד מלך ישראל, שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומיודעו (פרק ו, משנה ג)

בנוגע לשיתין - מצאנו שתי דעות, ואחת מהן היא ש"כרה דוד שיתין", והיינו, שכאשר דוד הכין את כל העניינים בעבור בית-המקדש, כרה גם שיתין, ובמקום זה העמיד שלמה את המזבח, והיין והמים שהיו מנסכים על-גבי המזבח היו יורדין לשיתין.

ואיתא בגמרא (תרגום מארמית): "בשעה שכרה דוד שיתין צף התהום למעלה ורצה לשטוף את העולם. אמר דוד מי יודע אם מותר לכתוב את שם ה' על חרס ונשליך לתהום וינוח. לא השיבו לו. אמר דוד כל שיודע להשיב ואינו אומר כו', נשא אחיתופל קל-יחומר בעצמו, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה יימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם על אחת כמה וכמה. אמר לן: מותר וכו'".

וצריך להבין: יש כלל בכל התורה שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה. ואם-כן, הקושיה היא בשתיים: א) לשם מה הוצרך דוד שמישהו יורה לו את הדין, בשעה שזה דבר פשוט שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה? ב) כאשר אחיתופל הורה שמותר לכתוב שם על-גבי חרס ולזרוק למים - למה הוצרך לקל-יחומר מ"לעשות שלום בין איש לאשתו", הרי היה יכול ללמוד זאת ב'בניין-אב' מדוגמה של פיקוח-נפש אפילו של נפש אחת, ועל-אחת-כמה-זכמה של כל העולם?
התירוץ הפשוט על זה:

מה שהיה בכוחו של החרס לסתום את נקב התהום - הרי זה רק לפי שנכתב עליו שם קדוש. והיינו, שפעולת הצלת העולם היא מצד הקדושה שיש בכתיבת השם על-גבי החרס ובזריקתו אחר-כך אל המים. וכדי שיהיה בזה עניין של קדושה - הרי זה רק כאשר מוצאים מקום בתורה שמותר לעשות זאת, ולולי זאת, הרי כתיבת שם על-גבי חרס כדי להשליכו במים, אין בה עניין של קדושה, ובמילא לא היה נעשה על-ידי זה הצלת העולם.

כלומר, בנידון דידן לא מדובר על עשיית פעולה שיש בה משום פיקוח-נפש שדוחה את כל התורה כולה - שהרי החרס וכתיבת השם עליו מצד עצמם אין בכוחם להציל מהצפת התהום, ואם-כן, פעולה זו כשלעצמה היא מחיקת השם שלא לידי תועלת. אלא יש צורך בדבר קדוש, ובעשייה באופן של קדושה - שדווקא אז תוכל פעולה זו להציל את העולם.

לכן יש צורך למצוא דוגמה בתורה על כתיבת שם קדוש בקדושה כדי למחקו אחר-כך, שפועלת מצד הקדושה שבדבר - שמזה יהיה אפשר ללמוד בנוגע לכתיבת שם קדוש והשלכתו במים כדי להציל מהצפת התהום.

וזהו הלימוד ב"קל-יחומר . . ומה לעשות שלום וכו'" - שהתורה מצווה לכתוב את השם ולמחקו על המים, ועל-ידי שתיית המים נעשה עניין ניסי - "הינקי", "אם לא שכב, הינקי, הא אם שכב חנקי", שאין זה עניין טבעי, אלא מצד הקדושה, והיינו, שהקדושה נשאר בקיומה אף-על-פי שכתבת השם היתה מלכתחילה כדי למחקו אחר-כך; ואם כך "בשביל לעשות שלום בין איש לאשתו - לעשות שלום לכל העולם על אחת כמה וכמה".

(שיחת ליל ג' דחול המועד סוכות תשי"ז. תורת מנחם-התוועדות תשי"ז כרך חי עמ' 35-36)

פרשת ראה

ראה אנכי נותן (יא,כו)

אני נותן לכם את ה'ראה', בחינת ראייה באלוקות. כידוע שמשה רצה ליכנס לארץ כדי להעלות את ישראל לדרגת ראייה, "אעברה נא ואראה" (ואתחנן ג), אך לא זכה לכך, ככתוב (ואתחנן ד) "ועתה ישראל שמע וגו'". אולם כשראה את הארץ מרחוק, השיג מעין של בחינת ראייה, ודרגה זו השפיע לכל ישראל.

(שיחת ש"פ ראה תשי"ג. תורת מנחם התנועדות תשי"ג חלק שלישי (ט) עמ' 144)

היום ברכה וקללה (יא,כו)

מבואר בספרים שאוויר גן־עדן ואוויר גיהנום מתפשטים סביב האדם. מחשבותיו ודיבוריו הטובים נרשמים באוויר גן־עדן, והרעים - באוויר גיהנום. על יסוד זה ניתן לומר יתרה מזו, שאף הנשמה עצמה מצויה בגן־עדן או בגיהנום, על־פי מעשי האדם.

זהו "היום ברכה וקללה": כאשר אדם מקיים מצווה, נמצאת נשמתו בשעת מעשה ("היום") בגן־עדן ("ברכה"); וכשהוא עובר עבירה, היא נמצאת באותה עת בגיהנום ("קללה").

(אור התורה דברים עמ' תרמב)

וקללה (יא,כו)

כיצד אפשר לומר "נותן" בקשר לקללה? והרי "כל הנותן בעין יפה נותן" (ראה בבא־בטרא נג), ומה עניין קללה אצל עין יפה.

אלא ראייה והסתכלות חזקה ("ראה") מביאה להכרה שהתוכן הפנימי והתכלית של הקללה אינו אלא ברכה, ומבחינה זו גם הקללה ניתנת בעין יפה. שכן כללות מציאות הרע והעונש ("קללה") לא נבראה אלא כדי לאפשר בחירה חופשית, שהאדם יבחר בטוב ויבוא על שכרו.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1342)

ואמרת אכלה בשר כי תאוהו נפשך לאכל בשר (יב,ב)

"ואמרת אכלה בשר" - כאשר הגוף דורש אכילת בשר, "כי תאוהו נפשך לאכול בשר" - סיבת הדבר היא שהנפש האלוקית מתאוה לבשר כדי לברר את ניצוצות הקדושה שבו.

בדומה לזה פירש הבעל־שם־טוב את הפסוק "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף" (תהילים קז): כאשר אדם רעב או צמא למאכל ומשקה, הסיבה לכך היא שנפשו האלוקית מתעטפת ומשתוקקת לברר את ניצוצות הקדושה המצויים במאכל ובמשקה.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1111)

רק חזק לבלתי אכול הדם (יב,כג)

לא הותר לנו בשר חוליין (ראה רש"י לעיל פסוק כ) אלא ללא דם, המורה על רתיחת הדמים והתאוה. שכן חיות והתלהבות צריכים להיות רק בקדושה בלבד - ככתוב "ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלוקיך" (פסוק כז).

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1109)

אחרי ה' אלקיכם תלכו (יג,ה)

וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה, והלוא כבר נאמר כי ה' אלוקיך אש אוכלה, אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה (סוטה יד)

"וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה" - בדבקות תמידית, "והלוא כבר נאמר כי ה' אלוקיך אש אוכלה" - וכשם שהאש עולה ויורדת תמיד, כך יש עליות וירידות בהתלהבותו של האדם, ואי־אפשר להיות בהתלהבות תמידית. "להלך אחר מידותיו" - יש לדבוק ב'לבושיו' של הקב"ה (מידות מלשון "מדו בר"), שהם אותיות התורה. מי שחושב תמיד את אותיות התורה, דבק תמיד בקב"ה.

(צוואת הריב"ש עמ' יט)

כי יהיה בך אביון (טו,ז)

המעשה היא לתכלית דבר זה של משיח ה' ושמו חיים (אור החיים)

ידוע שבעל 'אור החיים' היה ניצוץ של משיח, ולזה רמז בכתבו "ושמו חיים". בעניין זה מסופר:

בעיר שקלוב היה מוציא לאור ושמו ר' אשר, שנתפס להשכלה. בשנת תקמ"ה הדפיס חומש עם פירוש אור החיים, ומכיוון שהמשכילים לא האמינו בביאת המשיח, הלך והשמיט את המילים "ושמו חיים". ה'אור־החיים' בגן־עדן הרגיש בדבר, ומלמעלה פסקו: רשע זה שהשמיט את שמו של 'אור־החיים', סופו שיוכנס שמו־שלו בספרו של 'אור־החיים'... מיד נפלה טעות בכל החומשים בדברי רש"י בפרשת נשא (ה) על הפסוק "ואמרה האשה אמן אמן": במקום "אמן אם מאיש זה אמן אם מאחר" נכתב "אמן אם מאשר".

לא עברו ימים מועטים, ואישה אחת מנשי שקלוב נחשדה בדבר עבירה, וכשהביאה לבית־דין לחקירה ודרישה הודתה ואמרה "מאשר"...

(מפי השמועה)

ורעה עינך באחיך האביון . . והיה בך חטא (טו,ט)

מדוע נאמר "והיה בך חטא" דווקא אצל המעלים עינו מן הצדקה? שכן מצוות צדקה מכפרת על חטאיו של אדם, ככתוב (דניאל ד) "וחטאך בצדקה פרוק"; אך מי שאינו נותן צדקה נשארם בידי כל חטאיו - "והיה בך חטא".

(לקוטי תורה דברים עמ' ל)

הלכות ומנהגי חב"ד

סדרי התפילה - באופן המותר³ - יש להכריז גם את אמירת 'עלה ויבוא'.

הרבי הורה להתחיל באיחולי כתיבה וחתימה טובה מהיום⁴. ופעמים רבות שהיה מקדים יותר⁵. בשחרית, אחרי חזרת הש"ץ: הלל, ואברהם זקן, קדיש תתקבל. שירי-שליום, ברכי נפשי, לדוד ה' אורי, קדיש-יתום.

קריאת התורה דראש-חודש. חצי קדיש. אשרי. ובא לציון. יהללו. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דרבנותם, ג' פרשיות דקריאת-שמע, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות, חליצת תפילין דרבנו-תם. הש"ץ אומר בקול⁶ איזה מזמור (או לפחות שלושה פסוקים האחרונים), חצי קדיש. מוסף.

מהיום עד הושענא-רבה ועד בכלל אומרים 'לדוד ה' אורי' בשחרית אחר שיר של יום, ובמנחה קודם עלינו. אומרים קדיש-יתום רק פעם אחת אחרי כל המזמורים (שירי-שליום, ובר"ח: ברכי

שבת-קודש פרשת ראה

כ"ז במנחם-אב - מברכים החודש אלול

אמירת כל התהילים בהשכמה בציבור. אחר-כך לומדים במשך כשעה מאמר חסידות המובן לכולם, ואחר-כך התפילה.

המולד: יום שלישי בבוקר בשעה 6:52.

מברכים ראש-חודש אלול: ביום השלישי וביום הרביעי.

אין אומרים אב הרחמים.

אחר התפילה - התוועדות בבית-הכנסת².

פרקי-אבות - פרק שישי.

יום שני

כ"ט במנחם-אב

ערב ראש-חודש.

ביום זה יש להוסיף בתורה, תפילה וצדקה.

במנחה אין אומרים תחנון.

יום שלישי

ל' במנחם-אב - א' דראש-חודש אלול

בתפילת שמונה-עשרה אומרים: 'עלה ויבוא' (מזכירים זאת בטפיחה על הבימה קודם תפילת שמונה-עשרה. בקייטנות וכדומה שמכריזים את

1) ולא כנדפס בסידורים החדשים של קה"ת באה"ק 25 דקות".

2) יש לפרסם בכל מקום (כולל ההולכים לדבר בבתי-כ"ט) על-דבר ההשתדלות בנתינת צורכי החג לראש-השנה, כלשון הכתוב "איכלו משמנים ושתו ממתקים ושילחו מנות לאין נכון לו" (סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 808).

3) במקום שצריך להדריך את המתפללים בכל קטע, ואין מי שיוכל לעשות זאת מבלי להתפלל עמהם, וגם לא ניתן לעשות זאת ע"י הנפת שלטים עם מספרי העמודים בזמנים המתאימים, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' כב) מתיר זאת רק בין המזמורים דפסוקי דמרה, וכמובן בין ישתבח ליוצר, אך לא בק"ש וברכותיה אפילו בין הפרקים. וראה מש"כ בזה בקובץ הערות וביאורים, גליונות: תת"כ עמ' 95 ותתמ"ו עמ' 40. בעיקר דנו מצד צורך התפילה, ובפרט ע"פ הד"מ סי' קיא ס"ק ב, עיי"ש. ולכאורה יש לדון במצב כזה דהוי כמו אפרושי מאיסורא כשאי-אפשר בעניין אחר (דשרי כמ"ש בכף-החיים סי' סו ס"ק ז. וראה אשי-ישראל פי"ט הע' א).

4) 'התוועדויות' תשמ"ו ח"ד עמ' 339 (מבואר שם שהעיקר הוא הברכה פא"פ, אם כי מדובר גם על כתיבה כשחל בחול, כמנהג המובא להלן).

5) 'אוצר מנהגי חב"ד', אלול, עמ' יג.

6) כן צ"ל ע"פ האמור בס' המנהגים עמ' 6 ד"ה כ"ק אדמו"ר (וכ"פ בקצות השלחן סי' טז ס"ב (עיי"ש בבדי השלחן) וסי' כו ס"ז).

ובצדקה¹³, ובאהבת ישראל בכלל¹⁴, והתעסקות מיוחדת ב'מבצעים'¹⁵.

גם לנשים, יש להקפיד שלא יעבור עליהן יום ללא הלכות הצריכות וענייני מוסר וחסידות הקשורים לחודשי אלול ותשרי¹⁶.

כיוון שבמדינות אלה שנת הלימודים מתחילה בחודש אלול, יש להגביר בחודש זה את הפעילות בענייני חינוך¹⁷.

בישיבות תומכיתמימים מוסיפים בחודש זה (התלמידים, והראשיישיבה וההנהלה לא-כל-שכן) זמן ללימוד חסידות, ובפרט מאמרי 'עבודה', ומאמרים השייכים לאלול, כגון: אגרת-התשובה בתניא, דרך החיים, שער התשובה ושער התפילה, לקוטי תורה (שכבר מפרשת דברים ואילך מדובר שם אודות התשובה), עטרת ראש, וכן עוסקים בתפילה במתינות ובחשבון-נפש¹⁸.

מעבודת חודש זה: עריכת חשבון-צדק על השנה שעברה וקבלה טובה על השנה הבאה¹⁹, והגברת הזהירות והפעילות בסוד מרע ועשה טוב²⁰.

נוהגים לבדוק בחודש זה תפילין ומזוזות (אם כבר עברו שנים-עשר חודש מבריתקן האחרונה), וכל אשר ימצאו בדק בשאר מצוות - יתקנו. וכדאי ונכון ביותר, שכל אחד ואחד ישתדל לפרסם זה - נוסף על הקיום בעצמו - בכל מקום שידו מגעת, בכל מקום ומקום, לכל אחינו בני-ישראל שליט"א²¹.

תיקוני זוהר) בין חסידי חב"ד, אע"פ שאין הכוונה שחייבים לנהוג בזה (משיחת ש"פ נצו"י תשכ"ב).

13) צ"ל באופן ד'מתנות (לאביונים) הן בכמות והן באיכות, שיהיה דבר חשוב הן מצד הנותן והן מצד המקבל - 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 209.

14) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 700, תש"נ ח"ב עמ' 638, 643 וש"נ.

15) שיחת ש"פ ראה תשל"ד ס"ג. ש"פ ראה תשל"ז ס"כ.

16) משיחת ח"י אלול תשל"ז, הנחת הת' בלתי מוגה סל"ב, עיי"ש.

17) לקוטישיחות כרך יד עמ' 261, וראה שם עמ' 251. שיחת ח"י אלול תשל"ח סי"ט.

18) 'אוצר מנהגי חב"ד' אות ג, וש"נ.

19) שיחת ש"פ ראה תשל"ט ס"ב.

20) שיחת אדר"ח אלול תשל"ה ס"ב.

21) ספר-השיחות תשמ"ח שם, ממטה-אפרים סי' תקפ"א ס"י. לוח כולל-חב"ד. וראה שיחות-קודש תשל"ד ח"ב עמ' 377,

נפשו, 'לדוד ה' אורי';) וכן במנחה - לאחר קדיש התקבל אומרים 'לדוד ה' אורי' ועלינו, ורק אחרי עלינו אומרים קדיש יתום?⁷

במשך יום זה תוקעים להתלמד⁸.

מנחה:

לפני עלינו אומרים 'לדוד ה' אורי' (ראה לעיל בשחרית). המתפלל במניין שבו אומרים עלינו תחילה, יאמר עלינו עם הציבור, ו'לדוד ה' אורי' לאחר זה⁹.

יום רביעי

א' באלול - ב' דראש-חודש

ערבית ושחרית - כביום האתמול.

חודש אלול¹⁰:

מנהג ישראל להוסיף בחודש אלול ביתר שאת וביתר עוז בתפילות ובתחנונים (ובפרט באמירת תהילים¹¹) ובעבודת התפילה, בלימוד התורה (ובפרט - פנימיות התורה¹²), וכן בגמילות-חסדים

7) ספר-המנהגים עמ' 17. כיוון שהטעם הוא כדי למעט באמירת קדישים כשאנו מוכרח, מסתבר שגם 'חיו"ב' מאנ"ש המתפלל במניין שאומרים עוד קדישים, לא יאמרם.

8) המ"א (תקפ"א ס"ק א) הביא שתי שיטות בזמן התחלת התקיעות, אם ביום א' דר"ח או ביום השני, והכריע שאין לזוז מהמנהג להתחיל ביום השני (אבל במקום שאין מנהג הכריע בהוספות לשו"ע רבינו לבעל דברי נחמיה' שם ס"ו א, להתחיל ביום הראשון). ומנהגו הוא כעין פשרה בין השיטות. ובלקוטי-שיחות כרך לד עמ' 95 נתבאר, שתקיעה זו היא 'קול אחד', מעין 'תקיעה אחת' דיום-הכיפורים. מסתבר שכדי להתלמד צריך לתקוע הן קול אחד והן שברים ותרועה, אך מסתמא אין קפידא במספרם.

9) אג"ק כרך יט עמ' תל. אלא שעליו לזכור, לומר את פסוקי 'אל תירא' ואך צדיקים' ששייכים לסיום התפילה - רק אחרי 'לדוד אורי'. המקור לאמירת עלינו עם הציבור - במקום שמותר להפסיק - הוא בא"ר (רל"ד), בבית מאיר ובמחצית-השקל (סי' סה - בק"ו מאמירת תהילה לדוד עם הציבור שגז' שם במ"א

ס"ק ג ובשו"ע אדה"ז ס"ב), הובא בקצות-השולחן סי' יג ס"ו.

10) בכמה פרטים במנהגי חודש אלול נעזרתי ברשימתו של הרה"ח רמ"א שי' זליגואן ב'כפר חב"ד', גיליון 918 עמ' 72.

11) 'אוצר מנהגי חב"ד', שם.

12) לקוטישיחות ח"ב עמ' 383 וח"ד עמ' 1345. ולהעיר, שע"פ המסופר בלקוטידיבורים (ח"א דף קט"א) שהיו אומרים או לומדים בחודש אלול בליבאווייטש 'תיקוני זוהר', הסיק הרבי שאכן היה מנהג כזה (המוזכר בהקדמה הא' של ס' כסא מלך על

שחרית: מהיום אחר תפילת שחרית תוקעין בשופר: תשר"ת, תש"ת, תר"ת²⁹. ממשיכים בתקיעות בכל החודש, חוץ משבת-קודש וערב ראש-השנה (תוקעים בכל כינוס וכו'), ובפרט לילדים). אם לא תקעו בשופר בסיום תפילת שחרית, מנהג נכון שיתקעו בשופר לאחרי תפילת מנחה³⁰. מהיום עד ערב יום-הכיפורים ועד בכלל, אומרים בכל יום - במשך היום - שלושה פרקי תהילים לפי הסדר. מי שהחסיר - יתחיל מהיום שהוא עומד בו, ואת אשר החסיר - ישלים | =אי־אפשר לומר 'מראש' את הפרקים של הימים הבאים³¹. נהוג לאומרם בציבור אחרי אמירת שיעור התהילים היומי, קודם קריש יתום³². חודש אלול הוא אחד הזמנים המתאימים שבהם נהגו לנגן את ניגון 'ארבע הבכות' של רבנו הזקן³³.

העבודה דחודש אלול (כולל התשובה שבו²²) היא בשמחה רבה, שלא יכולה להיות שמחה גדולה ממנה, שהרי "המלך בשדה... ומראה פנים שוחקות לכולם"²³. יש לעורר את העם בדרכי נועם ומתוך ענווה, וחלילה לומר (בכל השנה, ובמיוחד בחודש אלול, חודש הרחמים והסליחות) דברים קשים על ישראל - בנו יחידו של הקב"ה²⁴. יש להרבות בברכות בחודש זה, ולשלול ענייני היפך הברכה ח"ו²⁵. כשכותבים מכתב בחודש אלול, נהגו לאחל 'כתיבה וחתומה טובה'²⁶. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לאחל זאת בסיום מכתביו²⁷. כן הורה להשתדל לברך (ולהתברך) איש את רעהו ואשה את רעותה, וכן הטף, ילד לחברו וילדה לחברתה, גם בעל-פה פנים-אל-פנים²⁸.

ח"ד עמ' 339, עיי"ש).
 (29) ספר-המנהגים - מנהגי חודש אלול (עמ' 53 ואילך). הטעם - עשר קולות, כנגד עשר כוחות הנפש (לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 446).
 (30) "וכמדובר כמה פעמים, ויש רמז לזה בכמה מקומות" - ר"ד משיחת יום ג' דסליחות, כ"ד אלול תנש"א, לנשי ובנות חב"ד.
 (31) ספר-המנהגים שם.
 (32) 'אוצר' שם.
 (33) ספר-השיחות תרפ"ח עמ' 12. בלקוטי-דבורים עמ' 204 "ראש-חודש אלול", ובליקוטי רשימות שבראש ספר-הניגונים עמ' כד, מובא מאותו מקור "בשעת התפילה (כשמתפללים ביחידות באריכות)". ספר-השיחות תש"א עמ' 85-86 - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יד-טו.

שכאשר זקוקים לברכה מיוחדת, עדיף לבדוק מידי י"ב חודש (כהידור קבוע - ואפילו שלא בחודש אלול).
 (22) ראה שיחת ח"י אלול תשל"ז סל"ד.
 (23) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 618.
 (24) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 308, 'התועדויות' תשמ"ה ח"ד עמ' 1929 ועוד.
 (25) שיחת כ' מנ"א תשמ"ו סי"ט-כ.
 (26) 'ספר מהרי"ל - מנהגים' (הוצאת מכון-ירושלים עמ' רנט), הובא בא"ר סי' תקפ"א ס"ק א ובבאר-היטב שם ס"ק י.
 (27) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יב. לעיל שם נקבצו גם מנהגי רבותינו נשיאינו שלפניו שנדון.
 (28) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 610.
 "מנהג ישראל שגם ילדים שקודם בר (או בת) מצוה יברכו [גם את הגדולים], אף שאי"ז דרך-ארץ..." ('התועדויות' תשמ"ח

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש